

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA'LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI VETERINARIYA VA CHORVACHILIKNI
RIVOJLANTIRISH QO'MITASI**

**SAMARQAND DAVLAT VETERINARIYA MEDITSINASI,
CHORVACHILIK VA BIOTEXNOLOGIYALAR UNIVERSITETI NUKUS
FILIALI**

**"VETERINARIYA MEDITSINASI VA CHORVACHILIKDAGI DOLZARB
MUAMMOLAR VA ULARNING YECHIMLARI" mavzusidagi xalqaro
ilmiy va ilmiy-texnik konferensiya materiallari**

TO'PLAMI

13-noyabr 2025-yil

СБОРНИК материалов

**международной научно и научно-технической конференции на тему
"АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ВЕТЕРИНАРНОЙ МЕДИЦИНЫ И
ЖИВОТНОВОДСТВА И ИХ РЕШЕНИЯ"**

13 ноября, 2025 г

**International scientific and scientific-technical conference
"ACTUAL PROBLEMS OF VETERINARY MEDICINE AND LIVESTOCK
AND THEIR SOLUTIONS"**

November 13, 2025

NUKUS-2025

“Veterinariya meditsinasi va chorvachilikdagi dolzarb muammolar va ularning yechimlari”
Xalqaro ilmiy va ilmiy-texnik konferensiyasi materiallari [Matn]: to'plam / Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti Nukus filiali. – Nukus: “Golden Print Nukus” nashriyoti, 2025. – 389 b.

Anjuman tashkiliy qo'mitasi

Tashkiliy qo'mita raisi: Esimbetov Adilbay Tlepovich, b.f.d., professor;

Tashkiliy qo'mita raisi muovini: Avezimbetov Shavkat Dosumbetovich, v.f.n.;

Tashkiliy qo'mita kotibi: Rozumbetov Kenjabek Umar og'li, b.f.f.d.;

D. Bazarbayeva – “Veterinariya diagnostikasi va oziq-ovqat xavfsizligi” kafedrasida katta o'qituvchisi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

Tashkiliy qo'mita a'zolari:

Sh. Jabbarov – O'zbekiston Respublikasi Veterinariya va chorvachilikni rivojlantirish qo'mitasi boshqarmasi boshlig'i o'rinbosari, veterinariya fanlari doktori, professor.

X. Yunusov – Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti rektori, biologiya fanlari doktori, professor.

M. Y. Karpuxin – Ural davlat agrar universitetining ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori, agrar fanlar doktori, dotsent (Rossiya Federatsiyasi)

N. G. Malkov – N. F. Vereshagin nomidagi Vologda davlat sutchilik akademiyasi rektori, texnika fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya Federatsiyasi)

A. Abdurasulov – Qirg'iziston Respublikasi O'sh davlat universiteti “Veterinariya meditsinasi va biotexnologiyasi” kafedrasida mudiri, qishloq xo'jalik fanlar doktori, professor. (Qirg'iziston Respublikasi)

R. Miqtibayeva – Qozog'iston milliy agrar tadqiqot universiteti “Mikrobiologiya va virusologiya” kafedrasida professori, veterinariya fanlari nomzodi. (Qozog'iston Respublikasi)

S. Mirzakulov – Olmaota texnologiya universiteti “Oziq-ovqat mahsulotlari texnologiyasi” kafedrasida professori, qishloq xo'jalik fanlar doktori, dotsent. (Qozog'iston Respublikasi)

Q. Atanazarov – O'quv ishlari bo'yicha direktor o'rinbosari, biologiya fanlari nomzodi, dotsent.

A. Mambetnazarov – Ilmiy tadqiqotlar, innovatsiyalar va ilmiy-pedagog kadrlarni tayyorlash bo'limi boshlig'i, qishloq xo'jalik fanlar doktori, dotsent.

A. Kaniyazov – “Veterinariya va zootexnologiya” fakulteti dekani, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

X. Mamatov – “Zootexnologiya” kafedrasida mudiri, qishloq xo'jalik fanlar bo'yicha falsafa doktori (PhD).

R. Turg'انبayev – “Zootexnologiya” kafedrasida professori, agrar fanlar doktori

A. Kamalova – “Veterinariya meditsinasi va farmakologiyasi” kafedrasida mudiri, veterinariya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

P. Xojalepesov – “Iqtisodiyot va gumanitar fanlar” kafedrasida mudiri, iqtisod fanlari nomzodi, dotsent.

R. Rzaev – “Veterinariya diagnostikasi va oziq-ovqat xavfsizligi” kafedrasida mudiri, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent.

Ushbu to'plam O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirining 2024-yil 27-dekabrda 490-son buyrug'i bilan oliy ta'lim tashkilotlari hamda ilmiy tashkilotlarda 2025-yilda o'tkaziladigan xalqaro va respublika miqyosidagi ilmiy anjumanlar, simpoziumlar, seminarlar va boshqa ilmiy hamda ilmiy-texnik tadbirlar ro'yxati 2-ilovasiga muvofiq tasdiqlangan – 2025-yilda xalqaro miqyosida o'tkaziladigan ilmiy va ilmiy-texnik tadbirlar rejasi asosida Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti Nukus filialida 2025-yil 13-noyabr kuni – **“Veterinariya meditsinasi va chorvachilikdagi dolzarb muammolar va ularning yechimlari”** mavzusida o'tkazilgan Xalqaro ilmiy va ilmiy-texnik konferensiyasi materiallari asosida tuzilgan.

Konferensiyada, veterinariya sohasida faoliyat olib borayotgan universitet va filialarning professor-o'qituvchilari, ilmiy markazlarning va insitutlarning ilmiy xodimlari, doktorantlar, magistrantlar, iqtidorli yosh tadqiqotchilarning ilmiy-tadqiqot ishlariga bag'ishlangan maqolalar o'rin olgan

To'plamga kiritilgan maqolalar materiallarining to'g'riligi va haqqoniyligiga mualliflar mas'ul hisoblanadi.

© Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va
biotexnologiyalar universiteti Nukus filiali, 2025

© “Golden Print Nukus” nashriyoti, 2025

8. Shakarboev, E., Safarova, F., Azimov, D., & Urimbetov, A. (2015). FAUNA, ECOLOGY AND TAXONOMY OF CYPRINIFORMES FISH HELMINTHS IN UZBEKISTAN. The Journal of Microbiology, Biotechnology and Food Sciences, 5(1), 88.
9. Shavkat, A., Kural, A., & Gayratdin, O. (2025). ORGANIZATIONAL SYSTEM OF PERSONNEL POLICY AIMED AT IMPROVING THE QUALITY OF EDUCATION IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS. Advanced methods of ensuring the quality of education: problems and solutions, 2(4), 98-102.
10. Shavkat, A. va Kural, A. (2025). OLIY TA'LIM MASSASALARIDA TA'LIM SIFATI VA TA'LIM QIMMATINI ORTALASH UCHUN TA'LIM TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISHNI TASHKILLASH. Ta'lim sifatini ta'minlashning ilg'or usullari: muammolar va echimlar , 2 (4), 85-88.
11. Мадрахимов, Ш. Н. (2024). Сут-гўшт йўналишидаги қорамол зотлар маҳсулдорлигини оширишнинг селекцион-технологик асаслари. *Автореферат. Қишлоқ хўжалиги фанлари доктори*, 72.
12. Мадрахимов, Ш. Н., & Рузибоев, Н. Р. (2022). Саноат асосида чатиштиришдан олинган F1 дурагай авлодларининг усиш курсаткичлари. Ж. "Chorvachilik va naslchilik ishi", 4, 26.
13. Мамадуллаев, Г., Мадрахимов, Ш., Бойбулов, Б., & Амиров, Ш. (2023). СПРАВОЧНЫЕ показатели крови лошадей карабаирской породы. in Library, 4(4), 34-36.
14. Madrahimov, S. N. (2023). The effect of feeding on the expression of the hereditary opportunities of monbelyard bulis belonging to different genotypes.
15. Madrahimov, S., & Roziboev, N. (2023). Growth and development of F1 hybrid progenies of Schwitz cows using beef breeds. In E3S Web of Conferences (Vol. 371, p. 01003). EDP Sciences.

QOYLARDIN JÚN QIRQIMI

Embergenova D., Niyetullayev S., Berikbaeva K., Babajanova R.

Samarqand mámleketlik veterinariya medicinası, sharwashılıq hám biotexnologiyalar universiteti Nókis filiali

Zootexnik jún qırqımın ótkeriw rejesin hám grafigin, sonın menen birge bul protsesstın texnologiyalıq kartasın aldınan islep shıǵıwı kerek. Jún qırqımın ótkeriw planı otarlardı jún qırqılatuǵın orınǵa alıp keliw tártibi hám múddetlerinen tısqarı bir qansha islep shıǵarıw proceslerin da óz ishine alıwı kerek (imaratlar, qoy, ásbap -úskenelerdi tayarlaw, jún qırqımın málim múddetlerde ótkeriw, qoydı júni alınǵanınan keyin veterinariya-profilaktikalıq ilajdan ótkeriw).

Mine sol islep shıǵarıw procesleriniń hámmesi jún qırqımı planı hám grafiginde, texnologiyalıq kartasında da sawleleniwi kerek.

Erjetken qoydıń júni jılına eki ret: Báharde hám gúzde qırqıladı. Bir jasqa tolmaǵan qoy júni gúzde qırqıladı (tuwılǵan jılınıń ózinde), bunda alınatuǵın jún qozi júni dep ataladı. Mámleketimizdiń barlıq zonaları ushın qoy junin qırqıwdıń málim múddetlerin belgilep beriw júdá qıyın. Jún qırqımınıń shamalıq múddetleri jergilikli sharayatlar hám qoydıń jaǵdayına qaray anıqlawtırıladı. Bunda tómendegi qaǵıydalarǵa ámel qılıw kerek: báhargi jún qırqımı kún ısıp, qoy 102

júni jetilgende qırqıladı - qoydıń júni sol waqıtqa kelip júń oramınıń teri menen birikken jeri bosasadı. Báhárgi júń qırqımın ele ıssı kúnler baslanbasdan turıp, waqtınan aldın ótkeriletuǵın bolsa, júni alınǵan qoydıń hawa suwıǵan mezgilde samallap qalıwına sebep bolıwı múmkin. Qırqımın keshigiwi júnniń nabıt bolıwına alıp keledi. Júni alınbaǵan qoy ıssı kúnleri baslanıwı menen jaqsı otlamaydı, olar júdá azıp ketedi. Sawlıqlar súti azayıp qaladı, bılır tuwılǵan qozılar bolsa óspey qaladı.

Gúzde qoy ádetde qozılardı súttan ajratqandan keyin, shama menen 15-20 avgusttan baslap, 10 - 15 sentyabrge shekem júni alınadı. Xojalıqtıń qaysı zonada jaylasqanı, qoydıń qanday múddette qozılátqanı hám júń oramınıń jaǵdayına qaray gúzgi júń qırqımınıń múddeti anıqlap alınadı. Arqa rayonlarda, gúzgi suwıqlar erte túsetuǵın bolǵanı ushın, qoy junin ertarek alıwǵa kirisiledi, sonda qıs tusemen degenshe qoy júni jeterli dárejede ósip qaladı. Qıs keshlew túsetuǵın qubla rayonlarda gúzgi júń qırqımı sentyabrde ótkeriledi. Qozılar júni birinshi ret 5-6 aylıǵında alınadı, sonda olar júniniń sapası jaqsı boladı, qozı júni dep sonı ayıladı. Ayırım jaǵdaylarda qoy junin jılına bir ret alıw múmkin.

Qoy (báhárdе, gúzde) júnin qırqıwdan 1-2 kún aldın arnawlı vanna yamasa úskenelerde taza suwda shomıltırıladı.

Xojalıqlardaǵı júń qırqıw punktleriniń sanı qoy padalarınıń úlken-kishiligi, er massivleriniń teritorial jaylasıwı hám qoyning jaǵdayına qaray belgilenedi. Júń qırqatuǵın zamanagóy elektr agregatlar menen támiyinlengen kóplegen xojalıqlarda 25-30 mın bas hám bunnan kóre kóbirek qoy juni bir irilestirilgen punktte alınadı.

Hár bir agregatda SA 24-36-48 hám bunnan kóre kóbirek, mashinka jaylastırılǵan boladı. sońǵı jıllarda irilestirilgen punktlerde 2-3 ESA-12 G markalı agregat yamasa SA 24-36 -48 hám bunnan kóre kóbirek mashinkaǵa qaratıp islep shıǵarılıp atırǵan júń alıw agregatları jaylastırılǵan boladı (KTO-24, KTO-48 markalı agregatlar). Qoy júnin alıw ushın mámleketimizde ESA-1 D, ESA-12 G, ESA-12/200 hám AST-36 markalı agregatlar, qoy junin alıw hám de júnge baslanǵısh qayta islew ushın bolsa KTO-24 hám KTO-48 markalı texnologiyalıq úskene komplektleri islep shıǵarılǵan. Júń qırqıwdıń irilestirilgen punktlerin shólkemlestiriw júń qırqıwshılar ushın qolay jumıs sharayatlardı jaratılıwına, texnikalıq xızmetti hám agregatdan paydalanıwdı bir qansha jaqsılawǵa, miynet ónimliligin asırıw hám jumıs sapasın jaqsılawǵa, jumısshılar sanın azaytıw hám júń sapasın jaqsılawǵa, júń qırqımına sarplanatuǵın miynetke kemeytiwge múmkinshilik beredi. Qoy junin mexanizmler járdeminde alıwǵa arnalǵan arnawlı imaratları bolmaǵan xojalıqlarda júń qırqıw agregatları sol maqset ushın jaramlı imaratlarǵa ornatıladı. Onıń ushın qosharlardan paydalanıladı. Qoy júni qırqılatuǵın orın jeterli dárejede keń bolıwı kerek. Bunda qoydıń júń qırqıwshılarǵa jaqın orında turıwı olardı júń qırqıwshılardıń jumıs ornına jetkizip turıw jumısın birqansha jeńillestiredi. Júń qırqıw punkti janında bos jaylawlar hám qoydı suwǵarıw ushın suw bolıwı kerek. Júń qırqımın ótkeriw planın dúziwde xojalıqtaǵı qoydıń sanına, júń qırqıw agregatları bar-joq ekenligine, júń qırqıwshı xızmetkerlerdiń ilmiy tájriybesi, sol jumıstı ótkeriw múddetlerine qaray jumıs kóruledi. Qoy juni 10-12 jumıs kúni dawamında alıp bolınatuǵın bolsa, bunı normal dep esaplaw kerek. Xojalıqta 10 mın bas qoy hám 24 mashinkaǵa arnalǵan ESA-12 G markalı júń qırqıw agregatı bolsa, ol waqıtta júń qırqımın 12 jumıs kúni dawamında tamamlaw ushın júń qırqıwshı 12 jumıs kúni dawamında tamamlaw ushın júń qırqıwshı hár bir xızmetker kúnde orta esap penen keminde 35 ten qoy junin júrgizetuǵın bolıwı kerek. Júń qırqıwshı xızmetkerler ilmiy tájriybesi joqarı bolsa, júń qırqımı tezirek tamamlanadı. Qoydıń jaylastırılǵanına qaray usı xojalıqta agregatlar sanına muwapıq 24 mashinkaǵa arnalǵan bir yamasa eki júń qırqıw punkti dúziliwi múmkin. Xojalıq ushın bir júń qırqıw punkti shólkemlestiriw kóbirek paydalı bolıp tabıladı: bul -júń qırqıw mashinkalaridan jaqsılaw paydalanıw, jumıs sapasın asırıw hám qosımsha sarp ǵárezetlerdi kemeytiwge múmkinshilik beredi. Qoy junin alıwda miynetke ámeldegi tarif stavkalarına muwapıq aqsha tólenedi.

Paydalanilgan ádebiyatlar.

1. А.И.Ерохин, В.И. Котарев, С.А.Ерохин "Овцеводство", типография "ФГБОУ ВПО Воронежский ГАУ имени императора Петра 1", Учебник, Воронеж 2014. 103
2. S.B.Sattorov, R.R.Ro'zimuridov, D.T.Rizayeva, O.S.Boymatov "Qorako'lichilik asoslari" O'quv qo'llanma. Toshkent 2023.
3. S.B.Sattorov, D.T.Rizayeva, X.N.Imomov., «Qo'ychilik, echkichilik va Qarako'lichilik asoslari» uslubiy qollanma Samarqand
4. Бобокулов, Н., Хатамов, А., Абдузоирова, Д., Юсупов, А., Уримбетов, А. и Олмасов, Б. (2021). Мясная продуктивность овец в Узбекистане и её связь с различными факторами. В *E3S Web of Conferences* (т. 258, с. 04020). EDP Sciences.
5. Шакарбоев, Э. Б., Азимов, Д. А., Голованов, В. И., Кузнецов, Д. Н., Урымбетов, А. А., & Каниязов, А. Ж. (2017). Гельминты лошадей Узбекистана. *Ветеринария*, (5), 29-32.
6. Уримбетов, А. А., & Бобокулов, Н. А. (2024). Молочность каракульских овец окраски сур каракалпакского породного типа. *Овцы, козы, шерстяное дело*, (1), 24-26.
7. Уримбетов, А. А. (2019). Репродуктивный потенциал каракульских овец сур каракалпакского породного типа в зависимости от условий содержания на северо-западе Кызылкумов. *Экологический Вестник Северного Кавказа*, 15(4), 91-93.
8. Мадрахимов, Ш. Н. (2024). Сут-гўшт йўналишидаги қорамол зотлар маҳсулдорлигини оширишнинг селекцион-технологик асаслари. *Автореферат. Қишлоқ хўжалиги фанлари доктори*, 72.
9. Мадрахимов, Ш. Н., & Рузибоев, Н. Р. (2022). Саноат асосида чатиштиришдан олинган F1 дурагай авлодларининг усиш курсаткичлари. *Ж. "Chorvachilik va naslchilik ishi"*, 4, 26.
10. Мамадуллаев, Г., Мадрахимов, Ш., Бойбулов, Б., & Амиров, Ш. (2023). СПРАВОЧНЫЕ показатели крови лошадей карабаирской породы. in *Library*, 4(4), 34-36.
11. Madrahimov, S. N. (2023). The effect of feeding on the expression of the hereditary opportunities of monbelyard bulis belonging to different genotypes.
12. Madrahimov, S., & Roziboev, N. (2023). Growth and development of F1 hybrid progenies of Schwitz cows using beef breeds. In *E3S Web of Conferences* (Vol. 371, p. 01003). EDP Sciences.

SANOAT ASOSIDA CHATISHTIRISHDAN OLINGAN TURLI GENOTIPGA MANSUB SIMMENTAL ZOTLI BUQACHALARNING BO'RDOQILASH DAVRIDA TIRIK VAZN KO'RSATKICHLARI

Madraximov Sh.N., Mamatov X.A., Aitjanov R.T., Nuraddinova M.E., Nuratdinova U.S.
Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti
Nukus filiali

Kirish. Go'sht yo'nalishidagi qoramol zotlarning irsiy imkoniyatlaridan to'liq foydalanish, yosh qoramollarning o'sish va rivojlanish sur'atini yanada oshiradi. Bunday qoramollar salmoqli tanaga va